

עומק הפשט

גליון נושא:

בס"ד, יום ג' פרשת כי תשא, טז אדר תשע"ז.
מסכת ב"ב דף קלג.

'ירושות בתחית המתים' | דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות, לעורר לב המעיין, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

פנינים

רבה שחטיה לר' זירא

מסופר בגמ' (מגילה ז:): דרבה שחטיה לר' זירא, למחר בעי רחמי עליה ואחיה. וחקר בספר פתח עינים, האם אשת ר' זירא צריכה קידושין וכתובה מחדש אחרי שחזר לתחיה, מאחר שהותרה לשוק במיתתו. וכתב הבן יהודע (מגילה ז:): שלא צריכה קידושין חדשים. והביא ראיה ממתן תורה שבכל דיבור ודיבור פרוח נשמתם של ישראל, והקב"ה הוריד עליהם טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם (שבת פח:), ולא מצאנו שקידשו נשותיהם שוב.

עוד הביא ראיה מהגמ' (נדה דף ע:): שאלו לריב"ח האם בן השונמית מטמא, והשיב להם מת מטמא ואין חי מטמא, וה"ה בזה. וכתב הרש"ש (נדה ע:): דלא שאלו על בן הצרפתי שקדם, כי לא מת מכל וכל, כמבואר ברד"ק.

כאשר שאלו את הגר"ח קנייבסקי שליט"א (שו"ת בעניני פורים ומגילת אסתר, הרב זאב אריה שטיגליץ) מה הדין במוות קליני כשהבעל חוזר להכרה, האם האשה צריכה קידושין חדשים? והשיב הגר"ח שאין צריך (י.ש.ק.).

כמה נפק"מ: בספר שיח השדה (קונטרס הליקוטים סימן ד') להגר"ח קנייבסקי שליט"א יש מאמר ארוך בגדר תחיית המתים, האם חשיב איש חדש או לא, וכתב כמה נפק"מ - האם אשתו מותרת, והאם צריך קידושין חדשים, האם יש קורבת משפחה לגבי ירושה, עריות, עדות, וכיוצ"ב. האם מתייחס אחר אביו ואחר שבטו, האם צריך הטפת דם ברית כדין נולד מהול, האם צריך גרות כדין מי שאינו ממשפחת ישראל, האם כהן צריך משיחה חדשה. (עוד יש לדון האם יכול להעיד על מה שראה קודם מותו).

והביא בשם אביו הגר"י קנייבסקי זצ"ל שהוכיח מאהרן הכהן שאין צריך משיחה חדשה לעתיד לבוא. אולם הביא שברמב"ן בספר המצוות מפורש שכן צריך באהרן הכהן משיחה חדשה לעתיד לבוא. ❖

ירושא אין לה הפסק

מבואר בגמ' (ב"ב דף קלג.) נכסי לך ואחריך לפלוני, אם היה ראשון ראוי ליורשו אין לשני במקום ראשון כלום. שאין זה לשון מתנה אלא לשון ירושה, וירושא אין לה הפסק. ופירש הרשב"ם (ד"ה דהא) אלא ממשמשת עד ראובן כדנפקא לן מקראי בפירקין (דף קטו:).

תנן (ב"ב קטו.) בן קודם לבת, כל יוצאי יריכו של בן קודמין לבת. ונלמד מהפסוק איש כי ימות וגו' אין לו (במדבר כז ח): אין לו - עיין עליו, דנחלה ממשמשת והולכת עד ראובן. דיש 'משמוש בקבר', למרות שהמת אין יכול לממש את זכות הירושה, היא עוברת מכוחו ליורשיו.

1. חקירות נפלאות...

תחית המתים: חקירה מעניינת מעלה הג"ר זאב ברלין שליט"א ראש ישיבת 'גאון יעקב' בני ברק ('עיון הפרשה' קובץ מז עמוד נו אות יט); אדם מת והוריש לבניו את כל נכסיו, מה הדין כאשר המת יקום בתחיית המתים ו'בא הרוג ברגליו', האם יוכל להוציא את הירושה שזכו בה היורשים, או לא?

(צדדי החקירה; א. האם ירושה אין לה הפסק ונשאר לעולם של היורשים, או דלמא ירושה היא כל

זמן שהוא מת וברגע שהמת חוזר לחיים פג תוקף הירושה. ב. האם ירושה היא מכח המת כאילו הוא נותנו, ולכן יכול להפקיעו, או שהמיתה בגדר סילוק וייאוש, והיורש זוכה ממילא ואין סיבה להחזירו. ג. האם אחר תחית המתים זה אותו אדם, או שנחשב אדם חדש. ד. האם הכסף שייך לגוף וכאשר נרקב הגוף פקע בעלות, או דלמא עיקר הבעלות שייך לנשמה שעולה לשמים לגן עדן או לגהנום, וכאשר תחזור לעולם בתחיית המתים יתחדש הבעלות).

משמוש: על דרך זה, יש לחקור בדין 'משמוש בקבר', כאשר המת שגרם למשמוש יקום לתחיה, האם יזכה בנכסים ויפקיע את הזכות מיורשו, או דלמא 'קם דינא' ומאחר שבשעת העברת הירושה זכה היורש, אין לו כח להפקיע ממנו? (צדדי החקירה); א. האם משמוש פירושו שהמת זכה בו וזיכהו ליורשו, או דלמא המת לא זוכה כלום אלא שהסיבה עוברת לבן, או נאמר שהבן נהיה קרוב מכח דין משמוש. ב. האם זכיה כזו יכולה להתבטל או לא).

אלמנה: צריך גם לברר, מה הדין כאשר הבעל מת, ואשתו האלמנה נישאה לשוק בהיתר כדת משה וישראל, כאשר המת יקום לתחיה האם האלמנה חוזרת לבעלה הראשון, או דלמא הופקע האישות שלו ונשארת אצל השני. ואדרבה אולי יש לו איסור של 'מחזיר גרושתו' (צדדי החקירה); האם מיתה זה הפקעת האישות, או רק שאין בעל וכאשר קם לתחיה חוזרת לאיסורה הראשון).

2. סברת הגה"ק רבי אלחנן וסרמן הי"ד

תשובה: מציין הג"ר זאב ברלין - על שאלה זו עמד הג"ר אלחנן וסרמן זצ"ל (קובץ שיעורים חלק ב' סימן יב) וכתב בזה הלשון; ובודאי שאם המת יקום לתחיה יקח את נכסיו בכל מקום שימצאם! מוסיף על כך ר' אלחנן הסבר מרתק (קובץ שיעורים חלק ב' סימן יא), כל מה שנכסי המת עוברים בירושה, זה רק כאשר אין למת צורך בהם, אבל אם יש למת צורך בנכסים, מוציאים מן היורשים לצרכי המת, כגון זרק חץ בחייו והזיק לאחר מיתה, יתחייבו היורשים בתשלומין.

3. היתר אשה לשוק במיתת הבעל

בגמ' (קידושין דף יג:) נלמד מפסוק היתר אשה לשוק במיתת הבעל. וידוע מה שכתב בקוב"ש (חלק א' ב"ב אות תקנ"ב) שמיתת הבעל הוא מתיר כמו גט, ולא שהאישות פוקעת ממילא מחמת שאין בעל. כלשון המשנה (גיטין ב.) וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל, משמע שמיתת הבעל קונה כמו גט, ונפק"מ לאשתו של אליהו, ע"כ. וחידש הפנ"י (קידושין דף יג:) דלפי דעת התוס' (ד"ה לכו"ע) רק בישראל יש פסוק דמיתת הבעל מתיר. אבל בן נח שמת, אשתו עומדת באיסורה לעולם מדין וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ (בראשית ב כד), ולא באשת חבירו (סנהדרין נח.).

לפי זה, אדם שמת ואשתו נישאה כדין לאדם אחר, והראשון קם לתחיה אשתו אינה חוזרת אליו. אכן בירושה לא שייך לומר סברא זו, כי אין כאן הפקעה אלא שכיון שאין למת צורך בנכסים לכן היורש מקבל אותם.

כעת מובן מה שכתב בקוב"ש (חלק א' קידושין אות קל"ז) שהיתר האשה לשוק, הוא רק לאחר גמר מיתה. והוכיח כן מהגמ' (ב"ב קלז.) הרי זה גיטך לאחר גמר מיתה אין גט לאחר מיתה, אבל באומר הרי זה גיטך עם גמר מיתה מגורשת. מוכח דהפקעת האישות הוא רק לאחר גמר מיתה. אבל לגבי ירושה מביא מה שכתב הרשב"א (שו"ת) הובא בקצה"ח, שהוא ע"פ גמר מיתה (נ.ו.). והדברים מופלאים מה נפק"מ ביניהם?

אכן להנ"ל נפלא ביותר, דמיתה הוי 'מתיר' וכשנגמר המיתה חל ההיתר, כמו בגט שרק כאשר נגמר הנתניה חל הגירושין, ואפילו חוט בידי הבעל מעכב את הכריתות. אבל ירושה יסודה שאין למת צורך בממון (וזה היסוד של 'משמוש' שיש למת שימוש בנכס שהרי יכול להוריש אחריו. ובתפוסת הבית הממון שייך למת, שזה בחזקתו לצורך הורשה ליורשיו) ועם גמר המיתה כבר אין לו שום צורך בממון.

כלומר - מהות הירושה היא, שבהעדר עניין למת בנכסים, מתחילה עובר הממון לבניו שזה הצורך הגדול ביותר שיש לאדם, ואחריו לקרוב קרוב קודם. והרי כל המושג של בעלות הוא שליטה על הממון לצורך השתמשות, לכן כשאין לו נפק"מ בזה לא נחשב בעלים. ובגר שמת ואין לו יורשים

נהפך להפקר, שכן אין למת איך להחזיקו, לכן כשיקום המת לתחיה תתבטל הירושה וההפקר (אבל לא יתבטל מה שנתן במתנה שעה אחת קודם מיתתו).

וזה מתאים עם מה שידוע קושית ר' אלחנן מדוע אין יורש את אשתו בקבר מדין משמוש, כמו בקרובים. ותיירץ שבאשה אינו ירושת קורבה אלא ירושת שארות ואין שארות לאחר מיתה (צ.ד.).

4. על פי קבלה

אכן הג"ר גרשון אדלשטיין שליט"א ציין (בשיעור כללי) לדברי הזוה"ק (בראשית דף כא ע"ב) הביאו הבן איש חי (בספרו רב פעלים סוד ישרים סימן ב' עמוד קכ) שבתחית המתים האשה תחזור לבעלה הראשון! וביאר הבן איש חי (רב פעלים סוד ישרים סימן ב') הטעם בזה, כיון שלא נשאר כלום מן המת כי אם עצם נסכו, לכן כאשר קם לתחיה חשיב לענין זה כמו איש חדש.

והוסיף בספר דברי בניהו (עמוד 405) שכל מה דכתיב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה להיות לו לאשה אחר אשר הטמאה; ומבואר בזוה"ק (פרשת משפטים דף קג ע"א וע"ב) דהאיסור נשאר לעולם גם אחרי תחית המתים, הינו רק בגרושה, אבל אלמנה מותרת לחזור לבעלה הראשון בתחיית המתים.

כנראה הפשט בדברי הזוהר, שהפקעת האישות במיתת הבעל היא מחמת שהבעל המקדש הלך מן העולם, וכאשר קם לתחיה חוזרת האישות הראשונה, ופוקעת ממילא האישות של השני, כי לא שייך אישות באשה אחת לשני אנשים, ואין לה איסור לחזור כיון שכלפי בעלה הראשון לא היה עוד אישות (צ.ד.). אבל גרושה שנישאת שאסורה לחזור לבעל הראשון, הגמ' מדמה זאת לדין טומאה של סוטה, כי היה בחיי הבעל אישות נוספת.

יש לדון, לפי הצד שהקידושין של הראשון חוזרים, מה הדין כאשר אחיו ייבם את אשתו האם בתחית המתים יפקעו קידושי האח ויחזור קידושי המת. או דלמא אדרבה קידושי המת לא יחזרו כי זה אשת אח שלא במקום מצוה, שהרי היא נשואה כעת לאחיו (א.י.ק.).

5. חלוקה מבוטלת

יש להוכיח (צ.פ.) כדעת הקוב"ש, מדברי הגמ' (ע"ז דף ט:): אמר רבי חנינא אחר ארבע מאות לחורבן הבית, אם יאמר לך אדם קח שדה שוה אלף דינרים בדינר אחד - לא תקח. ופירש רש"י (ד"ה אל תקח), שהיא קץ הגאולה ותקבץ להר הקודש לנחלת אבותיך, ולמה תפסיד הדינר. הרי לנו שלעתיד כל הנחלות ישתנו לבלי היכר. וכנראה שהפשט ברש"י שיתחלק לפי חלוקת באי הארץ בימי יהושע, ובחוץ לארץ יחזור לאדם הראשון.

מאידך מבואר בגמ' (ב"ב קכב.) שלעתיד לבוא, כל אחד יקבל בהר בשפלה ובעמק, והקב"ה מחלק להן בעצמו, ויתחלק לפי י"ג שבטים. ורואים שיהא חלוקה חדשה לעתיד לבוא? וכן מוכח בפסוקים (יחזקאל פרק מז פסוק יט ואילך) דארץ ישראל תתחלק מחדש לפי הגבולות סביב. וצ"ב.

עוד מצינו בחזו"א (שביעית סימן כ"א) שחלוקת הארץ של זמן יהושע בטלה בזמן הגלות, ולא רק לעתיד לבוא כשתהיה החלוקה החדשה, שכן הגויים הכובשים קנו קנין הגוף מדין כיבוש מלחמה ובייאוש שהרי פקע שם בעלים. ומי שקנה מהאויבים הקרקע שייכת לו בקנין גמור. ומכיון שבטלה חלוקת הארץ לא שייך יובל בזמן הזה גם אם יהיו כל יושביה עליה ונדע מה שייך לכל שבט (י.ש.ק.). לפי דבריו בגלות בבל בחורבן בית ראשון פקעה קדושה ראשונה והבעלות הממונית, מדין כיבוש מלחמה, בבנין בית שני היתה חלוקה חדשה של הארץ וזה מוגדר ככיבוש עולי בבל'.

קשה על החזו"א (מ.ז.), הרי ירמיה הנביא אומר לישראל (ירמיה לב מד) שְׁדוֹת בְּכֶסֶף יִקְנוּ וְכָתוּב בְּסֵפֶר וְחֵתוֹם, ומפורש בגמ' (ב"ב דף כח:): שזה בא ללמד על שיעור חזקה בקרקעות. וקשה מדוע לא יפקע מדין כיבוש מלחמה. ואולי קאי לגבי המקומות שאין כיבוש מלחמה, שהיה כיבוש על הארץ בכללות, ועל ישראל שילכו בגלות, אך בסוף הגלות ישובו לנחלת אבותם כי לא הפקיעו בעלות פרטית מקרקע מסוימת. ועוד דכאשר ישראל ישובו למקומם, יחזרו לאותו מצב שהיה מתחילה (ח.ז.). וצ"ע.

מנהג ישראל תורה

ידיעה נפלאה!

שיור בצוואה: העירני הרב משה מרדכי חרז שליט"א, למה שכתב בתחילת ספר 'פרי הארץ' (חלק ג', הודפס בשנת תרסה), את נוסח הצוואה שכתב ר' ברוך בן דוד אלמשרקי (מזרחי) בראש חודש חשוון שנת ה'ת"ד (לפני 373 שנה), לפיה הוא מוריש לבניו את הבית שיש לו בירושלים עם 5 חדרים, ובלבד שהבנים יורישו את הבתים לבניהם ואלה יורישו את הבתים לבני בניהם וכן הלאה, ובלבד שלא ימכרו את הבתים ולא ימשכנו אותם עד קץ כל הדורות, שכן ברצונו לחזור ולגור בבתים עם ביאת המשיח. הבתים עברו בירושה מאב לבן, כאשר בני המשפחה מתגוררים בבתים, ולא עוזבים את ירושלים.

יצוין שכיום הדירה אינה בשליטת המשפחה, אך עדיין עד היום מוצב שלט ברחוב הנבל על הבית המצוי ברחוב המלאך בעיר העתיקה בירושלים המספר את הסיפור הנ"ל.

וז"ל הצוואה: 'בהיות שאני ברוך מזרחי נתן לי הקב"ה בתים בתוככי ירושלם תובב"א וכו', באופן שהם בין הכל ה' בתים, ואני הורשתי לבני, הם והספרים שיש לי אחר פטירתי נחלת אבות כמנהג, אך בתנאי שהבתים יהיו לדירה בלבד, ולא יהיה להם רשות, לא להם ולא לבניהם ולא לבני בניהם עד סוף כל המשפחה לא למכור ולא למשכן וכו' עד עולם, וכו', ואם יבא שום אדם ח"ו לערער כדי למכור או למשכן בין מבני בין מבני בניהם בין מבע"ת מעתה הוא מובדל מעדת ישראל, כל זה בכח התורה, אלא יהיו קיימים עד ביאת משיחנו ב"ב ואח"כ יחזרו הבתים אלי, כל זה עשיתי כדי להיות לי דירה פה ירושלם תובב"א בביאת משיחנו. וכל זה היה ביום ר"ח חשוון שנת חמשת אלפים וארבע מאות וארבע ליצירה, והכל שו"ב וקים. בפנינו אנחנו הח"מ הודה החכם הנז' לעיל על כל מה שכתוב לעיל, ולראיה חתמנו שמותינו פה ירושלם וקים שנית [ישראל בנימין] [ישראל בכמוהר"ר עזרא] [שבתי פולאשטרו].

הרי לנו חותמת בית דין באשרתא דדייני על כך שחוזרים הנכסים לעתיד לבוא, ועוד שיכול המוריש להתנות עם יורשיו שלא ימכרו את הנכסים כדי שיחזרו אליו בתחיית המתים!

ועדיין יש לבעל דין להשיב ששם היתה ירושה מחיים, ועל כן מועיל תנאי זה, ולא בכל ירושה הדין כך, אבל ליתא, שהרי לא הובא שכל דור ודור חוזר ומוריש מחיים בדוקא, ואף אי נימא דאין יכול להוריש מה שלא ירש הוא, מ"מ חזינן דליכא יאוש, מחמת שעתיד הוא לחזור בתחית המתים, ועל כך עדיין הוא בחזקתו לעולם, דאי לאו הכי הרי נעשה כצווח על ביתו שנפל וספינתו שטבעה בים. ועוד דמלשון צוואתו אין נראה שהיתה כוונתו למתנה מחיים אלא אדרבה 'ירושם כמנהג' אחר פטירתי'.

מוחלט לכאורה מהצוואה שכך היה ברור לברוך מזרחי שיחזור אליו, כלשונו - 'ואחר כך יחזרו הבתים אלי', ויש לדון האם אישור בית הדין היה גם על החלק הזה שיחזור אליו בתחית המתים, אולי הסכימו רק על עצם התנאי מדין 'מצוה לקיים דברי המת'.

בעיקר התנאי צריך להבין, שאם לעתיד לבוא יפסק ההלכה כר' אלחנן שחוזר בתחיית המתים לבעלים הראשון מה צריך תנאי, בלאו הכי יחזור, ואדרבה אולי יחזור עד יעקב אבינו ולא יעצור אצלו. ואם אינו חוזר לבעלים הראשון מה מועיל תנאי דין הוא שיישאר בידי המקבל, דהוי כמתנה על מה שכתוב בתורה שתנאו בטל. ויש לומר - א. דאף דלא כר' אלחנן, כאן היה ירושה מחיים בתנאי של חזרה, וא"כ אין מכאן הוכחה לדברי הקוב"ש. ב. כר' אלחנן, והסיפור הוא שבנה בית מכספו שהרי עלה מטורקיה או מספרד לירושלים בסמוך לשנת ה'ש"ף, ולא ירש את הבתים מאבותיו ולכן לא יחזור למפרע לדורות שלפניו.

ועיין בשו"ת חקרי לב (חו"מ חלק ג' סימן לו) שדן מהו החיוב של היורשים של ברוך מזרחי לקיים את הצוואה, האם מצד מצוה לקיים דברי המת או מצד דין אחר. ❖

6. האם יש רשות ממון למתים?

וכתב המחנה אפרים (סימן לא) בשם הרשב"א (שו"ת חלק א' סימן שעה), מי שמזכה מעות למת כדי לקנות לו מצבה שזכה המת, והוכיח כן מהגמ' (סנהדרין מח.) מותר המת ליורשיו. ותמה המחנ"א (סימן לא) דהתם אינו מדין ירושה דאין קנין למת אלא משום דנתבזה המת כשגבו על שמו אבל כשלא נתבזה המת יכול לחזור בו. מכח זה פירש כוונת הרשב"א משום מצוה. וכן משמע ביד רמ"ה (סנהדרין דף מח. ד"ה ת"ש מותר).

ואין הכי נמי לדעת רש"י (גיטין יד: ד"ה הא דליתא) יש זכיה למת. אבל הרי"ף (גיטין ז א) והרמב"ם (זכיה פרק ו' הלכה יב) והטור (חו"מ סימן קכה סעיף יב) והרא"ש (מו"ק כז ב' סימן עט) והרשב"א (מו"ק יד ב ד"ה ובשכ"מ) סוברים שאין זכיה למת.

אולם מעיר הג"ר אלחנן וסרמן זצ"ל (קובץ שיעורים חלק א' אות שי"ד עמוד 135) דבשיטמ"ק הביא את לשון הרשב"א, וכתב בפירוש דהוא בתורת זכיה ממש. ומותר המת ליורשיו הוא מדין ירושה. דכבר זכה בו המת ושללו הן להורישו לבניו. והיינו משום דהכלל שאין קנין למת הוא רק בדבר שאין לו בו צורך. וכן העיר בשו"ת אמרי יושר (ח"א סימן קנט) דבגמ' לא הוזכר הטעם של זילותא דמת, ובהכרח משום דהמת קונה. וכן כתב הגר"ש שקאפ (ב"מ סימן כו אות ו') דדבר שאין בו צורך למת, גם הרשב"א מודה דאינו קונה, (דהוי כמו תרנגולת שמרדה). אך בדבר שיש בו צורך למת קונה המת קנין גמור, והיורשין אינם קונים קנין גמור כלפי זה, ודייק כן מהלשון קניא מיתנא משמע שיש קנין למת.

וכן מוכיח ר' אלחנן (קוב"ש חלק א' עמוד 299) מדברי השיטה בשם התורא"ש גבי הכותב נכסיו לבנו מהיום ולאחר מיתה, ומת הבן בחיי האב דבניו יורשים (ב"ב קלו:), דבמיתת אבי אביהם קנאם אביהם בקבר, וממילא ירושתו לבניו. מוכח דזוכה ממש בקבר. וכן כתוב בשו"ת מהר"ח או"ז (סימן קס) שאפשר להקנות למת.

7. עומק הפשט

פלאי פלאות: מצד הסברא יש לתמוה (י.מ.ג.) על דברי ר' אלחנן, כיון שכבר פקעה בעלות המת לגמרי, איך תחזור אליו בתחית המתים, ואיזה תביעה יש למת על היורש, או על הזוכה מן ההפקר שקנאו כדון, וכי יוכל לתבוע את היורשים מדין 'מזיק', על מה שחיסרו בנכסיו? וביותר קשה (מ.א.) הרי התורה חידשה את דין הירושה ולא כתוב בפסוק שזה נפקע לאחר זמן, כלשון הגמ' 'ירושה אין לה הפסק', ומנלן לחדש מסברא בלי מקור מפסוק הפקעה בתחית המתים, הרי בגמ' ובראשונים לא הוזכר חידוש גדול זה?

בשלמא מוות לזמן מועט, כמו המעשה שכתוב בגמ' (מגילה דף ז:): 'קם רבה שחטיה לר' זירא למחר בעי רחמי עליה ואחייה', מובן שלא יפקע כל הזכויות שיש לו בממון, כי לא מוגדר כמת גמור. כמו שיש לדון כלפי 'מוות קליני' האם מוגדר כמו תחית המתים לאחר מוות מוחלט, או דלמא כיון שבפועל קם לתחיה ללא תחית המתים, הרי זה מצד ההלכה כאילו לא מת. אבל אם יקום לתחיה כעבור אלפי שנים לכאורה פנים חדשות באו לכאן, אחרי שכל גופו נרקב ולא נשאר מעצמותיו כי אם נסכוי (עיין משנ"ב סימן ש' ס"ק ב', בשם שבלי הלקט), איך יחזור ויזכה בירושה.

וכן בעיקר דברי הקוב"ש שמיתה זה מתיר ומפקיע את האישות כמו גט, יש לתמוה שמדברי הזהור (שהובא לעיל) שחוזרת לבעלה הראשון נסתר היסוד של הקוב"ש שמיתה זה הפקעת האישות כמו גט. וכן קשה מה שכתב הבן יהודע שאשת ר' זירא אינה צריכה קידושין חדשים, ותמוה הרי כבר הופקע האישות.

יש ליישב: ואולי יש ליישב כוונת ר' אלחנן, שתחיית המתים מפקיע את המוות מכאן ולהבא למפרע. וכלפי מוות לזמן קצר אולי יש לומר שלא חשיב מיתה כלפי זה. וכן כלפי ירושה כל זמן שהמת בקבר היורשים הם בעלים גמורים על הממון, אך ברגע שקם לתחיה מתבטל עיקר סיבת הירושה וממילא חוזר אליו הממון במצבו שהוא קיים כעת. וצ"ע.

הערות מבני החבורה

אחר כך לפלוני...

מה ששייר ראשון: אפשר לדמות מציאות מופלאה זו של חזרת הירושות בתחית המתים, לדין המבואר בגמ' (ב"ב קלז.) נכסי לך ואחר כך לפלוני וירד ראשון ומכר ואכל, השני מוציא מיד הלקוחות דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר אין לשני אלא מה ששייר ראשון. ונפסק ברמב"ם (פרק יב מהלכות זכיה ומתנה הלכה ח' ט'), ובסמ"ג (עשין פב), ובשו"ע (ח"מ סימן רמח סעיף ג'), כדעת רשב"ג שאין לשני אלא מה ששייר ראשון.

והגדר בזה שכעת זה שלו לגמרי, ואח"כ נהיה לגמרי של חברו. וכך גם בירושה כל זמן שהמת בקבר רשאים היורשים לעשות בו כטוב בעיניהם. אך כאשר חוזר לתחיה יחזור אליו מה שנשאר. ומסתבר שאין להם דין מזיק כיון שבאותו זמן היה שלהם לגמרי. ויש לדון אם מכרו את הנכס וקבלו דמים האם אותם דמים יחזרו למת או לא.

יורד ברשות: למרות שהירושה תתבטל, וגוף הקרקע יחזור לבעלים הראשונים, עדיין זכות היורשים לקבל אחוזים יחסיים לפי ההשקעה, והתשואה של הרווחים, כדין יורד לשדה חברו בשדה העשויה ליטע, שהרי כאשר היו בעלים, הפכוהו לשדה העשויה ליטע.

כעין המבואר בגמ' (ב"מ דף לט:) במעשה של מרי בר איסק, כאשר הגיע אחיו מבי חוזאי והביא עדים שהוא אח ודרש לקבל מחצית מהכרמים והפרדסים ששתל מרי בר איסק בקרקעות הירושה. ומסקנת הסוגיא, שיורשים גדולים שטיפלו בנכסים, חולקים את השבח עם אחיהם הקטנים, וכן אח שירש נכסים והשביחם, ונתברר שהיו לו יורשים נוספים קטנים, חולק עמהם את השבח. אבל אח שירש נכסים והשביחם, ולא ידע שיש יורשים נוספים גדולים, מקבל שכר כ"אריס".

וכך נפסק בשו"ע (סימן רפ"ז סעיף ג'): "מי שירש את אביו, והשביח הנכסים ונטע ובנה, ואחר כך נודע שיש לו אחים במדינה אחרת, אם קטנים הם, השבח לאמצע. ואם היו גדולים, הואיל ולא נודע שיש לו אחים, שמין לו כאריס". ❖

8. אשה שמתה וחזרה לחיים

וכן יש לדון להיפך, באישה שמתה וחזרה וחיתה על פי נס, אם צריכה קידושין חדשים. עיין בזה בשו"ת משנה הלכות (חלק ט סימן תא, סימן תב), ויסוד הנדון בשו"ע (אהע"ז אישות סימן יז).

לסיום: חובה לשנן את לשון הרמב"ם (סוף הלכות מלכים פרק יב הלכה ב') "וכל אלו הדברים וכיוצא בהן, לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו. שדברים סתומין הן אצל הנביאים, גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו...". ומבואר בגמ' (נדה דף ע:): שלשה דברי בורות שאלו אנשי אלכסנדריה את רבי יהושע בן חנניה, מתים שיחיו לעתיד לבוא צריכין הזאה שלישי ושביעי או אין צריכין? אמר להם כשיחיו, נתישב בדבר. איכא דאמרי, לכשיבואו משה רבינו עמהם.

סיכום הגיליון:

9. דינים העולים

ירושות; אדם שמת וקם לתחיה, יש לחקור האם נכסיו חוזרים אליו מהיורשים או לא. לדעת הקוב"ש כל הירושות חוזרות. יש שדנו לומר שאין הירושות חוזרות דירושה אין לה הפסק.

אלמנה; מצד ההלכה אשתו אינה חוזרת אליו, שהמיתה מפקעת את האישות כמו גט. אולם בזוהר כתוב שחוזרת לבעל הראשון.

כתב הרמב"ם "וכל אלו הדברים וכיוצא בהן, לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו". ומבואר בגמ' על כגון דא, לכשיבואו, משה רבינו עמהם. ❖

‘עומק הפשט’

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

הנושא לשבוע הבא;

ירושלית ילדי תימן – מסכת בבא בתרא דף קלד.

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפו"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

**ברכת 'מוזל טוב'
להרב אהרן דוד
קופרמן שליט"א
לרגל הולדת הבן
בשעתו"מ**

**הוקדש לעילוי
נשמת הרב
יצחק בן הרב
יוסף זצ"ל,
ת.נ.צ.ב.ה.**